

2024

Pesäntäjärven ja Lovaksen ranta-asemakaavojen
osittaiset muutokset Ja Lovaksen ranta-
asemakaavan laajennus

LUONTOSELVITYS

Petri Parkko

 Luontonselvitys
KOTKANSIIPPI

30.1.2024
25.6.2024

Sisällys

Taustoja	3
Menetelmät ja aineisto	3
Lovasjärvi	4
Pesäntäjärvi	17
Kalhonjärvi	20
Päätelmät ja suositukset	23
Lähteet	24

Taustoja

UPM Metsä omistaa maita Kouvolan Lovasjärven, Pesäntäjärven ja Kalhonjärven rannoilla. Alueella voimassa olevan ranta-asemakaavan muutoksen valmistelu mahdollisten uusien rakennuspaikkojen osoittamiseksi vesistöjen rannoille aloitettiin vuonna 2008 yhdessä Valkealan kunnan kanssa. Myöhemmin ranta-asemakaavan muutosta alkoi laatia Ympäristösuunnittelu Oy. Maankäyttötoimen päällikkö Reijo Turunen tilasi vuoden 2008 luontoselvityksen UPM:n omistamien rantojen kaavamuutosta varten. Järvien metsäläki-kohteita ja muita arvokkaita elinympäristöjä oli kartoitettu jo metsänhoitosuunnitelmassa, mutta erityisesti EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajien sekä uhanalaislajiston esiintymisestä tarvittiin tietoja. Tämän jälkeen vuoden 2008 luontoselvityksessä esitetyllä Pesäntäjärven liito-oravakohteella tehtiin vuonna 2013 maastotarkistus (Parkko 2013).

Aiempi luontoselvitys (Parkko 2009) on katsottu kaavamuutoksen jatkovalmistelussa erityisesti liito-oravan esiintymistietojen osalta vanhentuneeksi, joten todetut elinalueet sekä muut lajille sopivat metsät tutkittiin maastossa keväällä 2022. Samalla tarkistettiin myös muiden vuoden 2008 selvityksen luontokohteiden nykytila. Uuteen selvitykseen sisältyy myös Kalhonjärven vuoden 2011 ja Pesäntäjärven vuoden 2013 selvitysalueet.

Vuoden 2008 luontoselvityksen jälkeen on tehty kaksi valtakunnallista eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisarviointia, mikä on muuttanut luontokohteiden merkittävyyttä ja arvoluokitusta. Tämä luontoselvitys päivitettiin vastaamaan elinympäristöjen kohdalla vuoden 2018 (Kontula & Raunio 2018) ja eliölajien kohdalla 2019 (Hyvärinen ym. 2019) uhanalaisarviointeja. Tämä selvitys korvaa aiemman Lovasjärven ja Pesäntäjärven luontoselvityksen (Parkko 2009) ja Kalhonjärven luontoselvityksen (Parkko 2011) sekä Pesäntäjärven liito-oravatarkistuksen (Parkko 2013).

30.1.2024 luontoselvitysraportin luontokohteiden numerointi päivitettiin 25.6.2024.

Menetelmät ja aineisto

Vuoden 2008 selvitykset

Luontoselvityksen maastotyöt tehtiin 11.7.–24.9.2008. Maastotöihin käytettiin yhteensä seitsemän maastotyöpäivää. Koko UPM:n omistamat ranta-alueet kuljettiin maastossa jalkaisin läpi. Nuorta talousmetsää kasvavilla alueilla uhanalaislajiston ja arvokkaiden elinympäristöjen esiintymistodennäköisyys on pieni ja ne tutkittiin suurpiirteisemmin. Maastossa havainnoitiin uhanalaislajiston esiintymiä, EU:n luontodirektiivissä mainittuja eliölajeja sekä arvokkaita elinympäristöjä. Rakentamattomissa saarissa ei käyty, vaan niiden luonnontilaisuutta arvioitiin rannoilta kiikaroimalla.

Liito-oravalle sopivissa elinympäristöissä tutkittiin haapojen ja suurimpien kuusten tyvet ulostepapanoiden löytämiseksi. Papanat löytyivät myöhäisestä ajankohdasta huolimatta melko hyvin. Parhaiten liito-oravakartoitus onnistuu keväällä heti lumien sulettua, jolloin lajin ulostepapanat ovat siitepölypitoisen ravinnon takia keltaisiksi värjäytyneitä.

Sudenkorentokartoitukset tehtiin 11.7.2008 aikuishavainnointina rannoilta kiikaroimalla. Ranta-alueilta käytiin tutkimassa sudenkorentojen elinympäristöiksi parhaiten sopivat poukammat ja lahtien pohjukat. Lisäksi havainnointia tehtiin Lovasjärven pohjoisreunan purolla. Sää kartoituspäivänä oli enimmäkseen aurinkoinen, lämpötila yli +20 °C ja tuuli heikkoa. Säätilalla on suuri merkitys aikuisia sudenkorentoja kartoitettaessa, sillä ne ovat aktiivisesti liikkeellä vain aurinkoisella ja lämpimällä säällä.

Vuoden 2022 selvitykset

Kaava-alueelta selvitettiin liito-oravan esiintymistilanne aiemmin todetuilla elinalueilla sekä muilla lajille sopiviksi arvioiduilla metsäkuvioilla. Maastotyöt tehtiin 3.5.2022 papanaselvityksenä, jolloin lumi oli sulanut riittävästi puiden tyviltä. Lajille sopivilla kuvioilla tutkittiin haapojen ja kuusten tyvet ulostepapanoiden löytämiseksi. Kohteilla, joilta löytyi papanoita, etsittiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja: kolopuita ja pönttöjä sekä oravan rakentamia risupesä. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä papanapaikkojen koordinaatit tallennettiin GPS-laitteeseen, josta ne siirrettiin paikkatieto-ohjelmaan. Liito-oravan elinalueet rajattiin papanapaikkojen ja metsän rakenteen perusteella.

Aineisto ja tekijät

Paikkatietoasiantuntija Kaarina Kinnunen ja sihteeri Kaisu Vähälä toimittivat UPM Metsän arvokkaiden elinympäristöjen kohdeluettelon. Maankäyttösuunnittelija Sini Suontausta Ympäristösuunnittelu Oy:stä toimitti työssä vuonna 2008 tarvittun karttamateriaalin.

Eliölaajien uhanalaisuus raportissa perustuu vuoden 2019 (Hyvärinen ym. 2019) ja elinympäristöjen uhanalaisuus vuoden 2018 (Kontula & Raunio 2018) arviointiin. Eliölaajien nimistö on Suomen lajitietokeskuksen (Laji.fi) mukaan. Joitakin uhanalaisia ja luontodirektiivin IV-liitteen lajeja koskevia havaintoja poimittiin Laji.fi -havaintotietokannasta.

Maastotöistä, raportoinnista ja paikkatietojen digitoinnista vastasi luontokartoittaja (EAT) Petri Parkko. Pesäntäjärven vuoden 2008 maastotyöt teki MTI Niina Rinne, joka avusti myös Lovasjärven maastotöissä 24.9.2008.

Raportti sisältää Maanmittauslaitoksen Avoimien aineistojen tiedostopalvelun ortokuva-, ja peruskartta-aineistoa, 8/2023 (CC 4.0 -lisenssi).

Raportissa käytetyt lyhenteet: Dir IV = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulaille kiellettyjä; EN = erittäin uhanalainen; VU = vaarantunut; NT = silmälläpidettävä; *=luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltava.

Lovasjärvi

Selvitysalueen luonnon yleiskuvaus

Lovasjärvi on Pohjois-Valkealassa, Tuohikotin pohjoispuolella, sijaitseva suuri ja sokkeloinen järvi, jossa on kokoonsa nähden melko vähän mökkejä. Etenkin järven itäpäädyssä on lähes erämainen tunnelma. Vesistö on karu Lobelia-tyypin järvi NT, jonka rannoilla on niukasti kasvillisuutta. Rantametsät ovat enimmäkseen nuoria ja käsiteltyjä, mutta rantavyöhykkeelle on jätetty pienialaisesti lähes luonnontilaisia alueita. Noilta pieniltä edustavimmilta kuvioilta löytyvät myös alueen liito-oravat.

Lovasjärven rannoilla, etenkin sen itäosissa, on edustavia ja luonnontilaisia rämekuvioita, joita selvitysalueen arvokkaat elinympäristöt enimmäkseen ovat. Soiden lisäksi alueella on joitakin edustavia kallioalueita.

Luontoarvokeskittymiä, joissa esiintyy sekä luontodirektiivin lajeja että useita arvokkaita elinympäristöjä, löytyy Patalahden ympäristöstä ja Mustosmäenniemenestä.

Lovasjärven pesimälinnustoon kuuluu mm. kuikka (*Gavia arctica*), joka pesi kesällä 2008 onnistuneesti järven itäosassa. Kuikka pesii aivan rannan tuntumassa, joten järven rauhalliset ja rakentamattomat saaret ovat sille elintärkeitä. Lovasjärven rantametsissä pesivät palokärki (*Dryocopus martius*) ja pyy (*Tetrastes bonasia*) vu, ja alueella tehtiin havaintoja myös harvalukuisesta pikkutikasta (*Dendrocopos minor*).

Sudenkorennoille Lovasjärvi on melko karu, mutta järven itäosan pohjukoista löytyy riittävästi kasvillisuutta vaateliaampien lajien lisääntymisalueiksi. Vesistöstä löytyi vuonna 2008 lummelampikorentoa (*Leucorrhinia caudalis*) Dir IV ja sirolampikorentoa (*L. albifrons*) Dir IV, joiden kanta on keskittynyt Patalahden pohjukoihin. Hyvin mielenkiintoinen järvellä esiintyvä sudenkorentolaji on pihtijokikorento (*Onychogomphus forcipatus*), jonka koirasyksilöitä havaittiin järven pohjoisreunassa. Kyseessä on tavallisesti virtavesissä elävä laji, joka saattaa lisääntyä joskus myös tuulisilla järvien rannoilla.

Kuva 1. Viitaniemen liito-oravan elinalue on edustavaa runsaslahopuustoista tuoretta kangasta. Lovasjärvi 3.5.2022 © Petri Parkko

Liito-oravan (*Pteromys volans*) Dir IV, vu elinalueet

Viitaniemen liito-oravan elinalue (kartta 1, kohde 1)

Viitaniemi todettiin vuonna 2008 papanahavaintojen perusteella liito-oravan elinalueeksi. Kohteelta ei löytynyt keväällä 2022 merkkejä liito-oravasta, mutta metsät ovat edelleen erityisen hyvää elinympäristöä lajille: edustavaa monin paikoin lajin tärkeintä ravintopuuta haapaa kasvavaa järeäpuustoista sekametsää

mustikkatyyppin kankaalla vu. Alueella on myös useita suurempia mahdollisesti liito-oravan pesintään sopivia kolohaapoja.

Metsässä esiintyy runsaasti eri-ikäistä lahoppuuta (kuva 1), ja alueella on hyvä lahoppuujatkumo: se sopisi luontoarvojensa puolesta METSO- metsiensuojeluohjelmaan. Kenttäkerroksessa kasvaa monin paikoin yövilkkä (*Goodyera repens*). Metsä on töyhtötiäisen (*Lophophanes cristatus*) vu pesimäaluetta.

Mäntylahden liito-oravan elinalue (kartta 2, kohde 3)

Mäntylahden elinalueelta löytyi keväällä 2008 papanoita kolohaavan tyveltä, mutta keväällä 2022 lajista ei tehty havaintoja. Kohde on edustavaa puustoltaan järeää kuusivaltaista sekametsää mustikkatyyppin kankaalla vu, jossa kasvaa myös kilpikaarnaisia mäntyjä sekä koivua ja haapaa. Etenkin kuusilahoppuuta esiintyy paljon (kuva 2), ja pohjoisreunaan oli tullut myös uusia maapuita. Kohde sopisi luontoarvojensa puolesta METSO- metsiensuojeluohjelmaan.

Kuva 2. Mäntylahden liito-oravan elinalueella on runsaasti lahoppuuta. Lovasjärvi 3.5.2022 © Petri Parkko

Patalahden liito-oravan elinalueet (kartta 3, kohteet 14 ja 15)

Patalahden alueelle on jätetty hakkuissa paljon suuria haapoja, mutta suurin osa alueesta ei tule olemaan vielä vuosiin liito-oravalle sopivaa. Laji on kuitenkin säilynyt alueella, ja hakkuun reunaan jätettyjen suurten haapojen tyviltä löytyi keväällä 2022 kymmeniä papanoita (kuva 3). Vuoden 2008 selvityksessä rajattu pieni liito-oravalle sopiva metsä oli keväällä 2022 edelleen pystyssä, ja lajin esiintyminen kuviolla lähivuosina on hyvin mahdollista.

Kuva 3. Patalahden liito-oravan elinalueesta suurin osa todettiin hakatuksi, mutta laji elää edelleen säästetyssä metsäkaistaleessa, Keväällä 2022 alueelta löytyi paljon papanoita. Lovasjärvi 3.5.2023 © Petri Parkko

Lummelampikorenon (*Leucorrhinia caudalis*) Dir IV ja sirolampikorenon (*Leucorrhinia albifrons*) Dir IV lisääntymisalueet

Kuitinlampi (kartta 2, kohde 4)

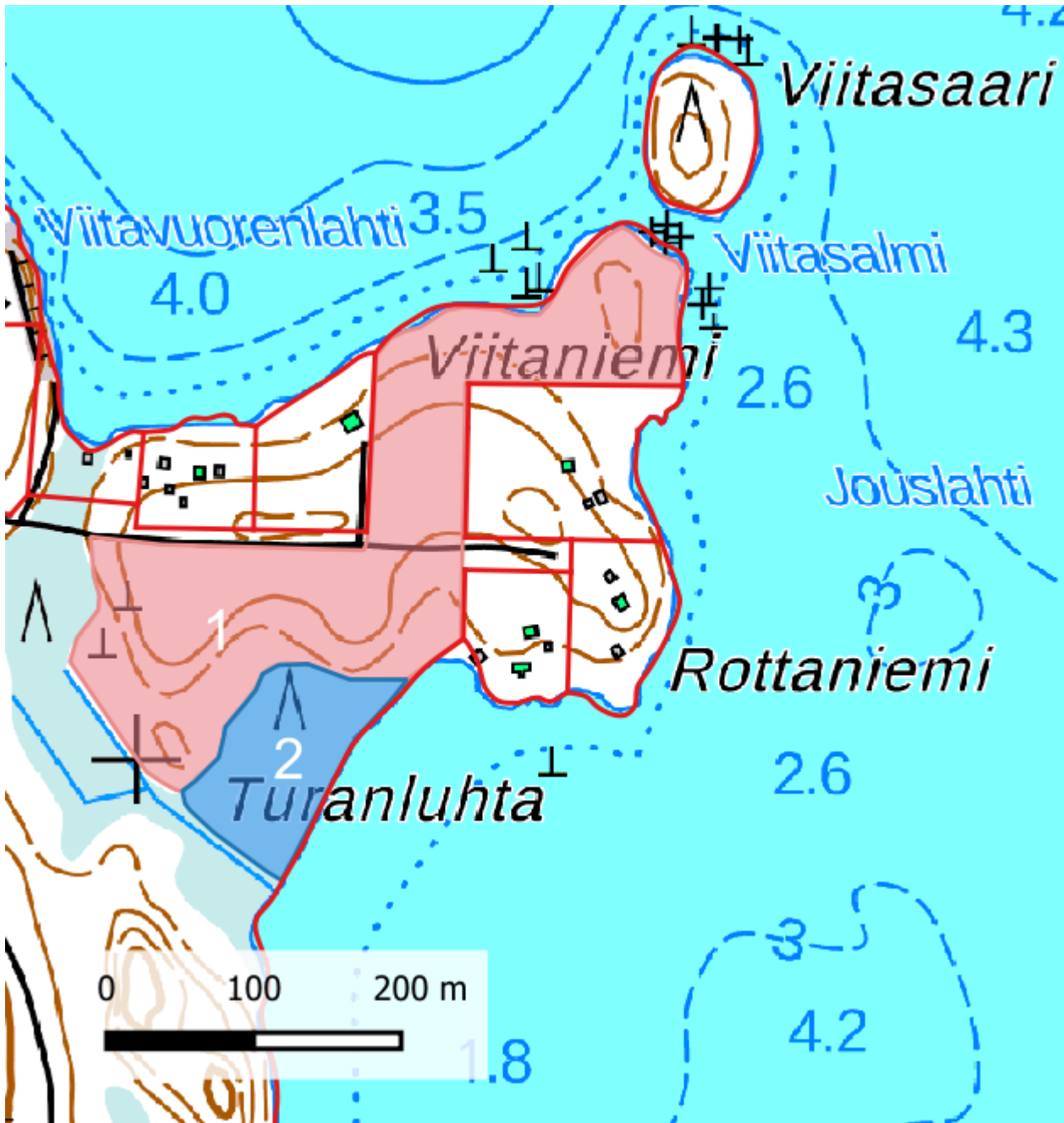
Kuitinlampi on kaksiahaarainen lahdenpohjukka, jossa kasvaa paljon kelluslehtisiä. Lumpeiden ja isoulpukoiden lehdillä reviirejään vartioi 11.7.2008 parikymmentä lummelampikorenon koirasta, ja lisäksi alueella havaittiin yksi sirolampikorentokoiras. Muita alueen sudenkorentolajeja ovat isotyönkorento (*Erythromma najas*), sirotyönkorento (*Coenagrion pulchellum*), taigatyönkorento (*C. johanssoni*), ruskohukankorento (*Libellula quadrimaculata*) ja vaskikorento (*Cordulia aenea*).

Aitalahdenlampi (kartta 2, kohde 5)

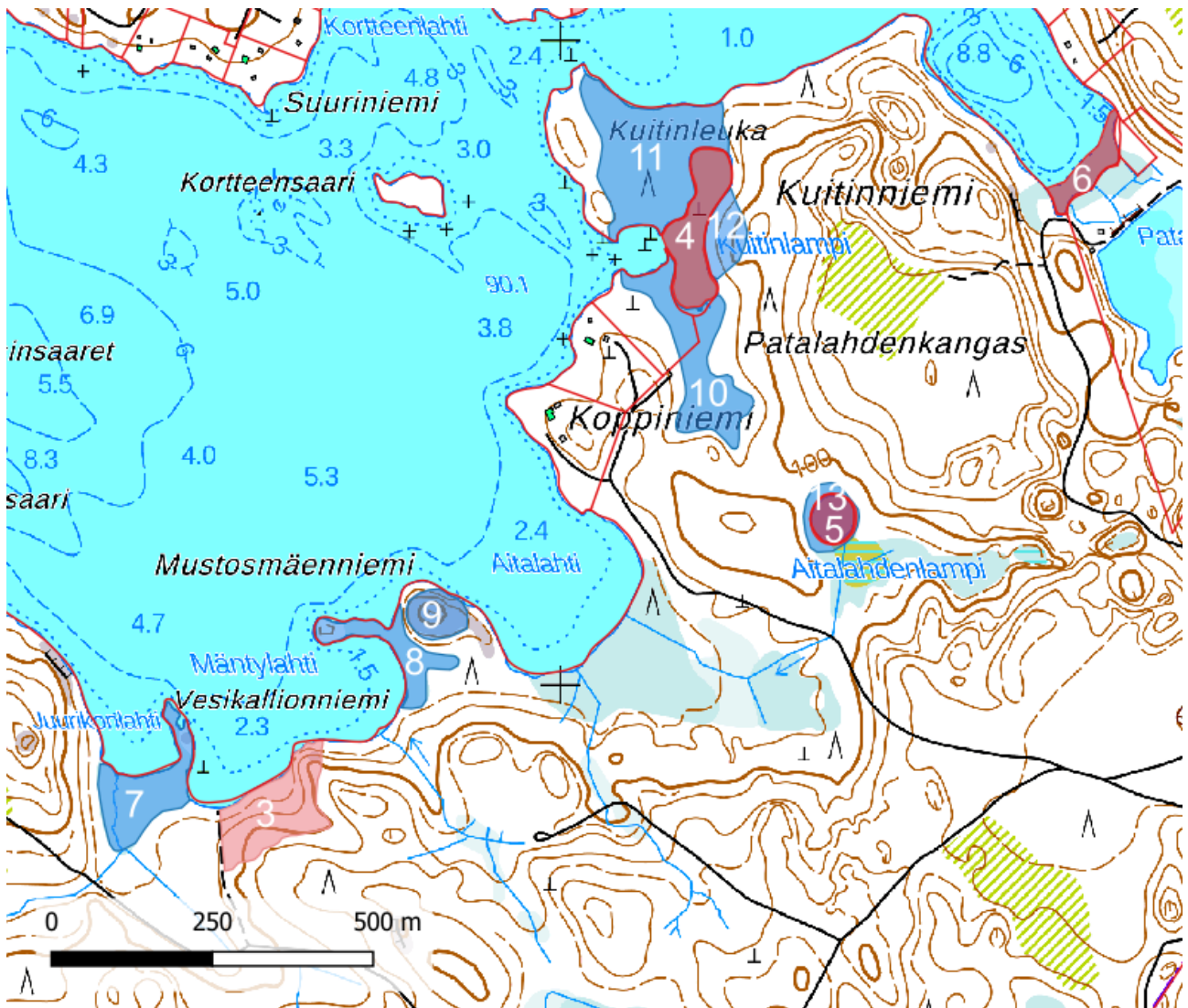
Aitalahdenlampi on kesän 2008 havaintojen perusteella sirolampikorenon lisääntymispaikka. Kohde on myös vesilain suojelema alle hehtaarin kokoinen lampi.

Patalahden pohjukka (kartta 2, kohde 6)

Kuviolla havaittiin 11.7.2008 vähintään viisi lummelampikorentokoirasta. Lisäksi runsaasti lumpeita kasvavassa pohjukassa havaittiin kymmeniä isotyönkorentoja sekä useita vaskikorentoja ja sirokeijukorentoja (*Lestes sponsa*).

Kartta 1. Viitaniemen liito-oravan elinalue ja arvokas elinympäristö 1 on rajattu karttaan punaisella ja Turanluhdan isovarpuräme 2 sinisellä.

Kartta 2. Lovasjärven itäosan luontokohteita: 3-6 EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat ja 7-13 arvokkaat elinympäristöt.

Arvokkaat elinympäristöt

Aitalahdenlampi (kartta 2, kohde 13)

Aitalahdenlampi (kuva 4) sijaitsee hieman kaava-alueen ulkopuolella, mutta se käytiin kuitenkin tarkistamassa maastossa. Lampi on alle hehtaarin kokoinen vesilain suojelema pienvesi, jonka vesitalouden muuttaminen ojittamalla on kielletty. Se on myös sirolampikorenon (*Leucorrhinia albifrons*) Dir IV lisääntymispaikka. Suolammet on uhanalainen vu luontotyyppi.

Kuva 4. Aitalahdenlammen eteläreunaa heinäkuussa 2008 © Petri Parkko

Kortteenoja (kartta 3, kohde 17)

Ainut selvitysalueella oleva ja Lovasjärveen laskeva havumetsävyöhykkeen puro EN on uomaltaan pääosin luonnontilainen, mutta järvenrannan tuntumassa se muuttuu kaivetuksi ojaksi. Se täyttää kuitenkin luonnontilaiselta osaltaan todennäköisesti vesilain vaatimukset. Puron varrella on myös lähteisyyttä. Vesi on humuspitoista, mikä vähentää sen merkitystä mm. sudenkorennoille. Puroa reunustava metsä on mahdollinen metsälain 10 § suojelema kohde, ja se on jätetty hakkuiden ulkopuolelle.

Harjulampi NT (kartta 4, kohde 20)

Pärtyvänniemen pohjoispuolen harjulammella NT on avovettä (kuva 5), mutta yli puolet kuviosta on suursaranevaa vu. Lammen tuntumassa havaittiin 3.9.2008 maastokäynnillä pikkutikka (*Dendrocopos minor*) ja pyy (*Tetrastes bonasia*) vu. Kuvio on arvioitu UPM Metsän kohdeluettelossa metsälain 10 § suojelemaksi kohteeksi.

Kuva 5. Pärtyvänniemen pohjoispuolen pieni suppalampi. Lovasjärvi 3.9.2023 © Petri Parkko

Ojitettu lähteikkö (kartta 4, kohde 21)

Lähteikköä on ojitettu, mutta se on edelleen pohjavesivaikuttainen ja kasvillisuudeltaan mielenkiintoinen. Kuvion latvuserroksessa kasvaa valtapuuna kuusta, mutta myös koivua, mäntyä ja nuorta tervaleppää mättäillä. Pensaskerroksen muodostavat korpipaatsama (*Frangula alnus*), koiranheisi (*Viburnum opulus*) ja näsiä (*Daphne mezereum*). Kenttäkerroksessa kasvaa paikoin runsaasti soreahiirenporrasta (*Athyrium filix-femina*). Muita kenttäkerroksen lajeja ovat korpi-imarre (*Phegopteris connectilis*), metsäimarre (*Gymnocarpium dryopteris*), lehtokorte (*Equisetum pratense*), mesiangervo (*Filipendula ulmaria*), lillukka (*Rubus saxatilis*), rätvänä (*Potentilla erecta*), käenkaali (*Oxalis acetosella*) ja rantamatara (*Galium palustre*). Kuvion itäreuna on pohjavesivaikutuksen takia kasvillisuudeltaan monipuolisin ja arvokkain.

Kohteen reunassa olevalta tihkupinnalta löytyi tämän luontoselvityksen maastotöissä 3.8.2008 harsosamalta (*Trichocolea tomentella*) vu (kuva 6) useiden neliöiden alalta. Laji on havaittu paikalla vielä ainakin

vuonna 2017 (Laji.fi), mutta esiintymä oli todettu selvästi heikentyneeksi. Harsosammal elää harvinaisena Etelä-Suomen varjoisissa lähdehetteiköissä, lähdepurojen palteissa ja lähdekorvissa.

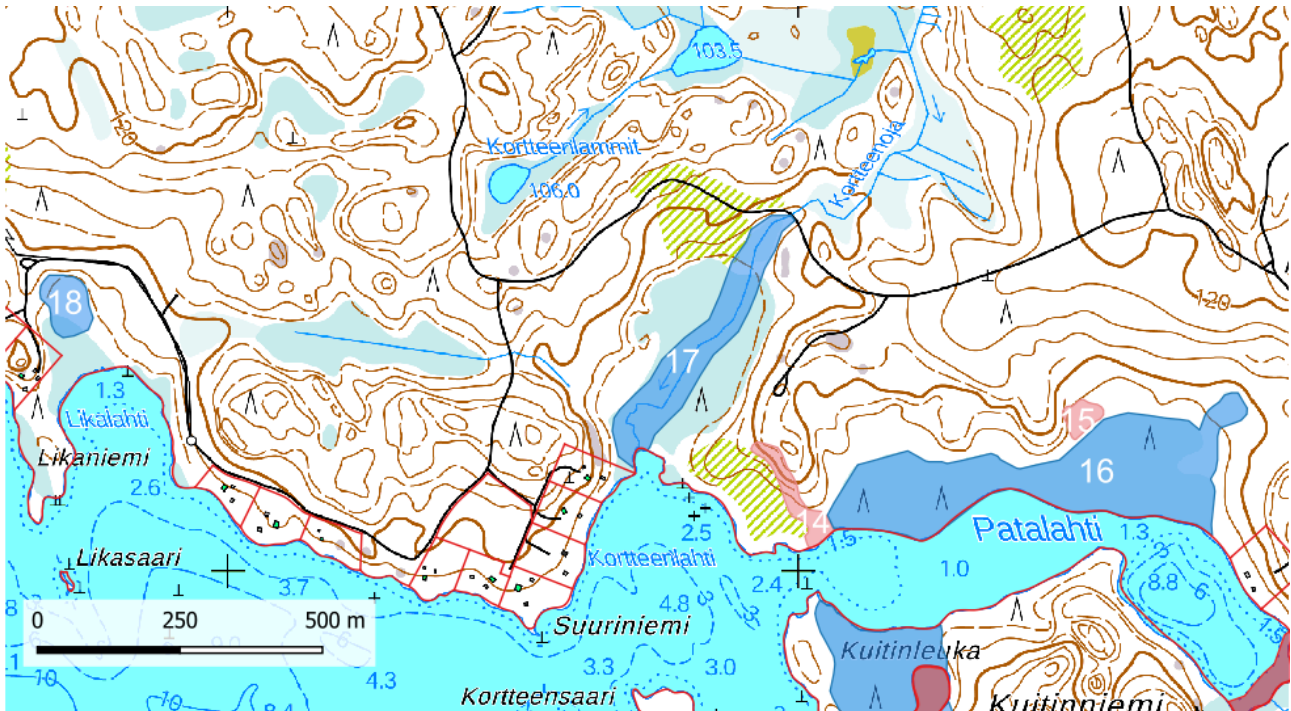
Kuva 6. Harsosammalta Läpikivensalmen tuntumassa 3.8.2008 © Petri Parkko

Vesikallionniemen jäkäläkallio (kartta 2, kohde 7)

Pienialainen kohde on mukana isovarpurämeen rajauksessa. Kitukasvuista mäntyä kasvava jäkäläkallio järven rannassa on myös maisemallisesti arvokas. Jäkäläköt ovat ulkoilun vuoksi melko kuluneita. Kallio on UPM Metsän kohdeluettelossa metsälain 10 § suojelema kohde.

Mustosmäenniemen kallioalue (kartta 2, kohde 9)

Kuvio on vanhoja kilpikaarnaisia mäntyjä sekä vähän koivua kasvava edustava kalliometsä NT, jossa on joitakin keloja ja melko laajoja poronjäkälikköjä. Pensaskerroksessa esiintyy katajaa. Mustosmäenniemi on UPM Metsän kohdeluettelossa maisema- ja virkistyskohde.

Kartta 3. Lovasjärven itäosan luontokohteita: Liito-oravan todetut elinalueet 14 ja 15 sekä arvokkaat elinympäristöt 16-18.

Kuitinniemen harjuringe (kartta 2, kohde 12)

Vanhoja mäntyjä kasvavassa länsirinteessä kasvaa poronjäkäliä. Kenttäkerroksessa esiintyy kangasmäntykukkaa (*Hypopitys monotropa*) ja paikoin yövilkkua. Rinne voisi sopia kangasvuokolle (*Pulsatilla vernalis*) vu, mutta lajia ei löydetty tämän luontoselvityksen maastotöissä.

Rehevä lehtolaikku (kartta 3, kohde 18)

Kuvio on arvioitu UPM Metsän kohdeluettelossa metsälain arvokkaaksi elinympäristöksi. Kaikki lehdot ovat uhanalaisia tai silmälläpidettäviä NT luontotyyppiä.

Pärtyvänniemen harjuringe (kartta 4, kohde 19)

Vanhaa mäntyvaltaista puustoa kasvava harjun etelärinne, jossa esiintyy puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*) ja ehjiä poronjäkälikköjä (kuva 7). Kuviolla on useita keloja. Rinne laskeutuu Lovasjärveen muodostaen maisemallisesti erityisen arvokkaan kokonaisuuden. Rinne voisi sopia kangasvuokolle (*Pulsatilla vernalis*), mutta lajia ei löydetty tämän luontoselvityksen maastotöissä.

METSO-ohjelmaan sopivat metsät

- Viitaniemen liito-oravan elinalue (kartta 1, kohde 1): Ks. Liito-oravan elinalueet.
- Mäntylahden liito-oravan elinalue (kartta 2, kohde 3): Ks. Liito-oravan elinalueet.

Kuva 7. Pärtyvänniemen vanhoja mäntyjä kasvavaa harjurinnettä. Lovasjärvi 3.9.2008 © Petri Parkko

Rehevä lehtolaikku (kartta 3, kohde 18)

Kuvio on arvioitu UPM Metsän kohdeluettelossa metsälain arvokkaaksi elinympäristöksi. Kaikki lehdot ovat uhanalaisia tai silmälläpidettäviä NT luontotyyppinä.

Ojittamattomat suot

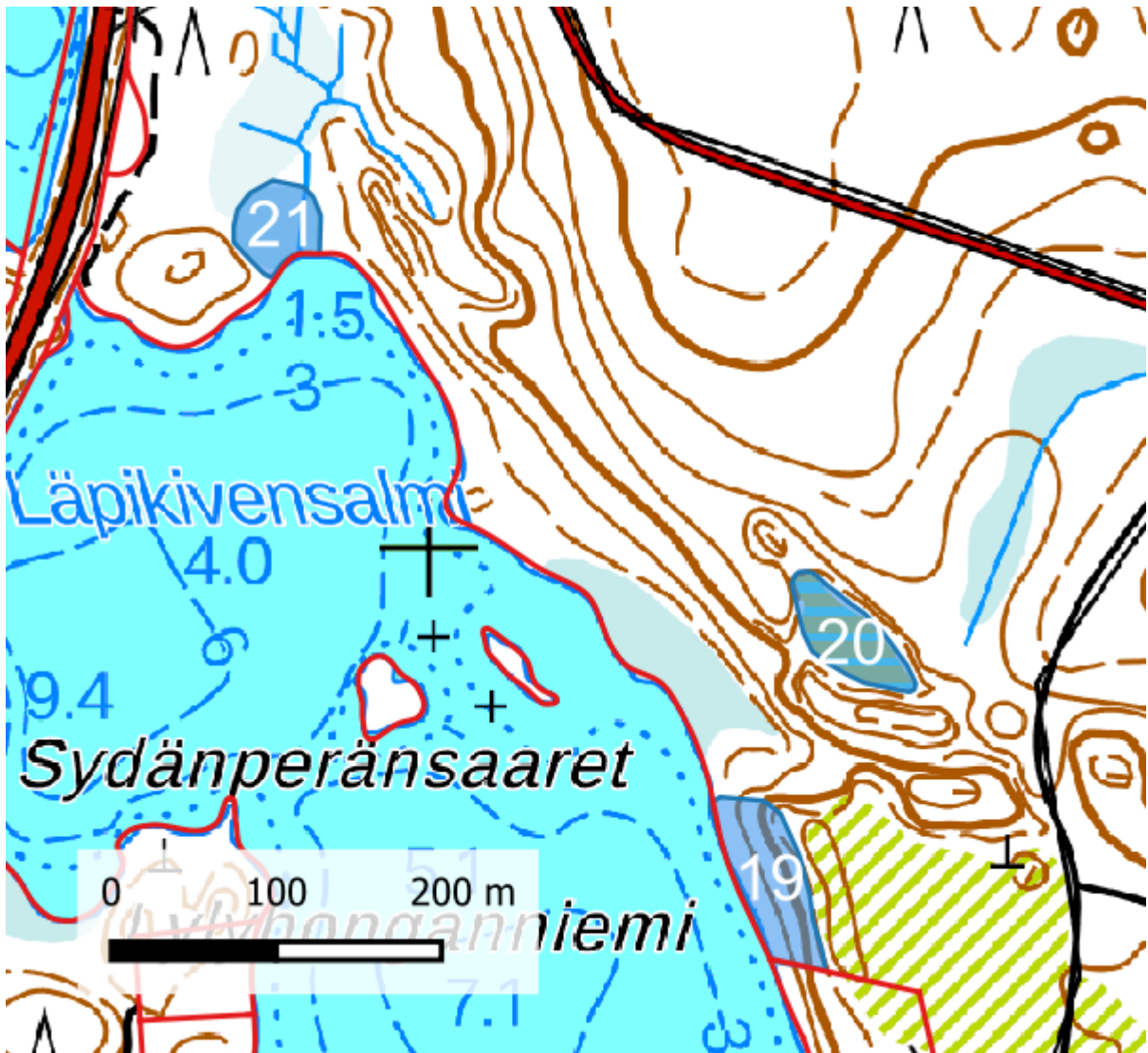
Kaava-alueen luonnontilaisista tai luonnontilaisen kaltaisista soista suurin osa on valtapuuna kitukasvuista mäntyä kasvavia isovarpurämeitä vu. Juurikonlahden isovarpuräme ja suurin osa Patalahden rämeistä ovat arvioitu UPM-Kymmene Metsän kohdeluettelossa metsälain 10 § suojelemiksi. Kuitinleuan isovarpuräme vu on maanomistajan omalla päätöksellä säästetty kohde, jolla on täydellinen toimenpidekielto.

Kuva 8. Patalahden isovarpurämettä 3.9.2008 © Petri Parkko

- Turanluhdan isovarpuräme vu (kartta 1, kohde 2)
- Vesikallionniemen isovarpuräme vu (kartta 2, kohde 7).
- Mustosmäenniemen isovarpuräme vu (kartta 2, kohde 8): Rajaukseen on otettu mukaan myös kallioinen niemenkärki. Koko Mustosmäenniemi on UPM Metsän kohdeluettelossa maisema- ja virkistyskohde.
- Koppiniemen isovarpuräme vu (kartta 2, kohde 10)

- Kuitinleuan isovarpuräme vu (kartta 2, kohde 11)
- Patalahden isovarpuräme vu (kartta 3, kohde 16): Suurin osa kuviosta on isovarpurämettä vu (kuva 6), mutta suon pohjoisreunassa on ravinteinen tervaleppää (*Alnus glutinosa*), katajaa (*Juniperus communis*) ja korpipaatsamaa kasvava osa. Kenttäkerroksessa muodostavat valtalajina siniheinä (*Molinia caerulea*) ja järviruoko (*Phragmites australis*), mutta kuviolla kasvaa myös mm. suokasvina vaateliasta rätvänää.

Kartta 4. Lovasjärven itäosan arvokkaat elinympäristöt 19-21.

Pesäntäjärvi

Selvitysalueen luonnon yleiskuvaus

Pesäntäjärvi on Mikkelin tien länsipuolella oleva melko suuri ja karu järvi, jonka rannoilla on niukasti vesikasvillisuutta. Vesi on humuspitoista ja ruskeaa, mutta rannoilla näkyy kuitenkin karujen ja kirkkaiden vesien putkilokasvilajia nuottaruohoa (*Lobelia dortmanna*). Järviruokoa järvellä kasvaa vain harvoina ja kapeina kasvustoina.

Pesäntäjärvi on muodoltaan hyvin sokkeloinen, mutta UPM:n omistamia ranta-alueita on vain järven itäreunassa. Järvelle kuuluu hyvin selvästi Pahkajärven ampuma-alueen tykkien kumu, mikä vähentää sen rauhallisuutta etenkin järven pohjoisosissa.

Ranta-asemakaavoitettavan Löyhynsaaren eteläpuolella sijaitsevan suorahkon rantaviivan melko nuorissa kuusivaltaisissa metsissä kasvaa paikoin runsaasti lehtipuuta. Tältä alueelta löytyy myös luonnonsuojelulain suojeltu luontotyyppi, jalopuumetsä vu, jossa kasvaa yli 20 runkomaista metsälehmusta (*Tilia cordata*). Alueella elää myös liito-orava (*Pteromys volans*), jonka papanoita löytyi kevään 2008 maastotöissä. Samana keväänä alueella havaittiin myös pyy (*Tetrastes bonasia*) vu, metso (*Tetrao urogallus*) ja palokärki (*Dryocopus martius*).

Pesäntäjärven kaakkoisosassa on järven luonnontilaisen kaltainen laskupuro, Orijoki, jolla elää monipuolinen sudenkorentolajisto; mm. jokseenkin harvinainen punatytönkorento (*Pyrrhosoma nymphula*). Puron luusuan tienoilla on ojittamattomia soita. Taivallahdella ja Hyöhynlahdella on melko niukasti kasvillisuutta, eikä sudenkorentolajisto ole mitenkään edustavaa.

Liito-oravan (*Pteromys volans*) Dir IV, vu elinalue

Pesäntäjärven liito-oravan elinalue (kartta 5, kohde 1)

Kohteelta löytyi liito-oravan papanoita vuonna 2008 kolohaavan ja yhden suuren kuusen tyveltä. Vuosien 2013 ja 2022 selvityksissä ei löytynyt merkkejä liito-oravasta, mutta lajin esiintyminen kuviolla lähitulevaisuudessa on hyvin mahdollista.

Luonnonsuojelulakikohde

Jalopuumetsä (kartta 5, kohde 2)

Alueella kasvaa yksittäisiä metsälehmäksiä (kuva 17) harvakseltaan, mutta kuviolla 1 on yli 20 runkolehmusta (rinnankorkeusläpimitta yli 7 cm) hehtaarilla, joten se täyttää todennäköisesti luonnonsuojelulain vaatimukset. Kuviolla kasvava kolohaapa tulkittiin liito-oravan Dir IV, vu lisääntymis- ja levähdyspaikaksi.

Kartta 5. Pesäntäjärven luontokohteita: liito-oravan elinalue 1, jalopuumetsä 2 ja arvokkaat elinympäristöt 3–6 sekä raidankehko-jäkälän kasvupaikka 4.

Arvokkaat elinympäristöt

Hyöhynlahden metsäkortekorpi EN (kartta 5, kohde 3)

Kuvion harvennettu puusto on nuorta koivua, mäntyä ja kuusta; pensaskerroksessa kasvaa korpipaatsamaa.

Orijoen isovarpuräme vu (kartta 5, kohde 5)

Kuvion puusto on kitukasvuista mäntyä ja hieskoivua. Suovarpuja kuviolla ovat suopursu, juolukka ja suomyrtti.

Orijoki (kartta 5, kohde 6)

Orijoen uoma on enimmäkseen luonnontilainen ja se voidaan luokitella havumetsävyöhykkeen puroksi EN. Virtaama oli heinäkuussa 2008 heikko, mutta uomassa elää kuitenkin virtavesien sudenkorentolajeja: sulkakoipikorentoa (*Platycnemis pennipes*) ja punatytönkorentoa (*Pyrrhosoma nymphula*). Uposkasvina kasvaa ruskoärviää (*Myriophyllum alterniflorum*), kelluslehtisenä hieman isoulpukkaa ja reunoilla paikoin hyvin runsaasti raatetta (*Menyanthes trifoliata*). Rantasoiden pensaskerroksessa kasvaa runsaasti suomyrttiä. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat jouhisara (*Carex lasiocarpa*) ja siniheinä (*Molinia caerulea*). Rantasuot ovat luokiteltu UPM Metsän kohdeluettelossa metsälain arvokkaiksi elinympäristöiksi.

Raidankeuhkojäkälän *Lobaria pulmonaria* kasvupaikka (kartta 5, kohde 4)

Raidankeuhkojäkälä on uhanalaisuudeltaan silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltu, varsinkin talousmetsissä, suuresti harvinaistunut jäkälälaji. Laji on varsinkin runsaana esiintyessään hyvä vanhojen metsien indikaattori, joka suosii kosteaa pienilmastoa (Stenroos ym. 2011). Raidankeuhkojäkälää löytyi tutkimusalueen kaatuneelta raidalta laajana kasvustona (kuva 9) koordinaateista 6777065:503794.

Suositukset: Lähellä rantaa sijaitseva raidankeuhkojäkäläesiintymä pyritään mahdollisuuksien mukaan säästämään rakentamiselta ja hakkuilta.

Kuva 9. Raidankeuhkojäkälää kaatuneen raidan rungolla. Pesäntäjärvi 5.4.2013 © Petri Parkko

Kalhonjärvi

Liito-oravan (*Pteromys volans*) Dir IV, vu elinalueet (kartta 6, kohteet 1 ja 2)

Kalhonjärven liito-oravan elinalue 1 (kartta 6, kohde 1)

Kohteella kasvaa edustavaa varttunutta kuusivaltaista sekametsää mustikkatyypin kankaalla vu. Metsässä on vanhoja palokantoja sekä kohtalaisesti lahoppuuta. Keväällä 2022 lisääntymis- ja levähdyspaikaksi tulkitun kolohaavan tyveltä löytyi kymmeniä liito-oravan papanoita (kuva 10).

Kuva 10. Kalhonjärven liito-oravan elinalueelta 1 löytyi keväällä 2022 kymmeniä papanoita. Kalhonjärvi 3.5.2023 © Petri Parkko

Kalhonjärven liito-oravan elinalue 2 (kartta 6, kohde 2)

Kohde on järeäpuustoista kuusivaltaista sekametsää mustikkatyypin kankaalla vu. Haapaa on vähän, joten metsä ei ole ihanteellista liito-oravahabitaattia, mutta kyseessä on myös arvokas elinympäristö. Metsästä löytyi papanoita vuonna 2011 (Parkko 2011), mutta ei vuonna 2022.

Arvokkaat elinympäristöt

Kuva 11. Kalhojärven läheisyyteen oli tehty laaja avohakkuu, mutta kapeassa rantametsäkaistaleessa on huomattavan paljon lahoppuuta. Kalhojärvi 3.5.2022 © Petri Parkko

Kalhojärven metsä 1 (kartta 6, kohde 3)

Hakkuuaukean ja rannan välisessä rinteessä on kaistale järeäpuustoista kuusivaltaista sekametsää, jossa on huomattavan paljon lahoasteiltaan erilaista lahoppuuta. Kapealle varttunutta puustoa kasvavalle metsäkuviolle (kuva 11), joka on ravinteisuudeltaan mustikkatyyppin kangasta vu, on kaatunut äskettäin runsaasti kuusta ja koivua maapuiksi. Rannassa kasvaa tervaleppiä. Ympäröivän taimikon kasvettua metsästä tulee tärkeä luonnon monimuotoisuuskohde.

Kalhojärven metsä 2 (Kartta 6, kohde 4)

Kohde on melko pienialainen varttuneen havupuuvaltaisen tuoreen kankaan vu kuvio, jolla esiintyy paljon lahoppuuta; enimmäkseen kuusi-, mutta myös koivulahoppuuta. Kuviolla on vanhoja palokantoja muistona metsäpaloista.

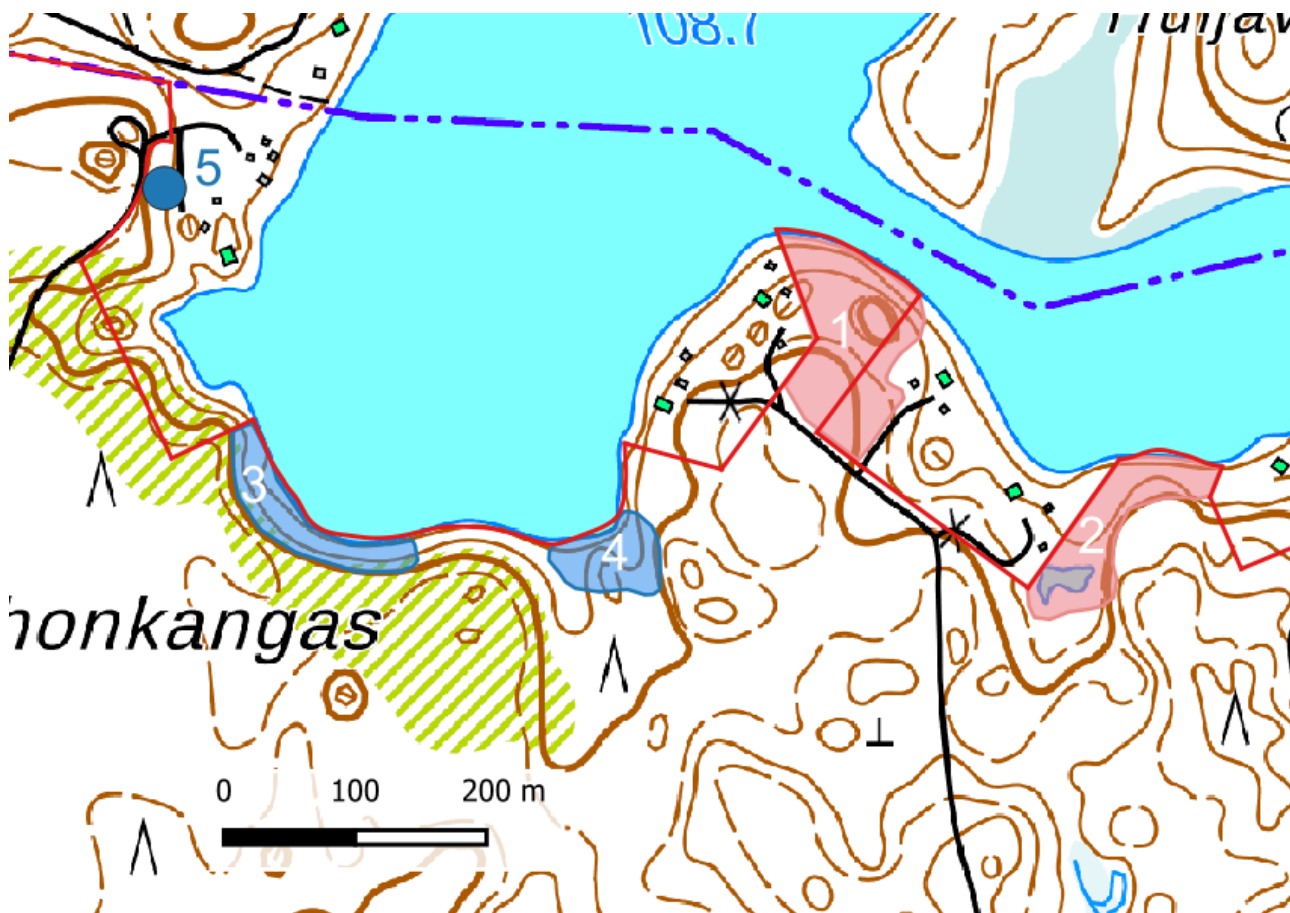
Sarjatalvikin *Chimaphila umbellata* kasvupaikka (kartta 6, kohde 5)

Sarjatalvikki on kuivissa kangasmetsissä, etenkin harjualueilla, esiintyvä varpukasvi. Laji on harvinaistunut ja luokiteltu uudessa uhanalaismietinnössä silmälläpidettäväksi, NT. Kalhonjärvellä lajin kasvupaikka löytyi rinteestä aivan tutkimusalueen luoteisosasta.

Suositukset: Sarjatalvikin kasvupaikka pyritään jättämään rakentamisen ja kaivun ulkopuolelle.

Kuva 12. Sarjatalvikki Kalhonjärvellä 31.5.2011 © Petri Parkko

Kartta 6. Kalhonjärven liito-oravan elinalueet 1 ja 2 sekä arvokkaat elinympäristöt 3 ja 4 sekä sarjatalvikin kasvupaikka 5.

Päätelmät ja suositukset

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Liito-oravan (*Pteromys volans*) Dir IV, VU todetut elinalueet jätetään kokonaan hakkuiden ja rakentamisen ulkopuolelle. Varttuneet haapaa kasvavat metsät ovat muutenkin luonnon monimuotoisuuskohteina aina säästämisen arvoisia.

Suunnittelualueelta rajattiin kolme lummelampikorenon (*Leucorrhinia caudalis*) Dir IV lisääntymisaluetta, joista yhdellä havaittiin myös sirolampikorento (*L. albifrons*) Dir IV. Rantarakentamisella ei ole välttämättä merkittävää heikentävää vaikutusta lajien lisääntymispaikkoihin, kunhan vältetään kaikenlaista kaivutoimintaa ja vesikasvillisuuden niittoa. Esimerkiksi laiturin rakentaminen ei uhkaa IV-liitteen sudenkorentolajeja.

Uhanalaislajisto

Harsosammal (*Trichocolea tomentella*) VU: harsosammalta kasvaa Lovasjärven ojitetulla lähteiköllä (kartta 4, kohde 21). Kohde jätetään rakentamisen, hakkuiden ja kaikenlaisen kaivutoiminnan ulkopuolelle. Lähteen ennallistaminen olisi suositeltavaa, sillä sammalen määrä kohteella on vähentynyt.

Liito-orava (*Pteromys volans*) Dir IV, VU: Ks. EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit.

Uhanalaiset metsälinnut: Ks. Linnusto.

Linnusto

Suunnittelualueella elää uhanalaisista metsälinnuista ainakin hömötiainen (*Poecile montanus*) EN, töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) VU ja pyy (*Tetrastes bonasia*) VU. Metsälintujen suojelua edistetään parhaiten jättämällä arvokkaina elinympäristöinä esitellyt kohteet hakkuiden ja rakentamisen ulkopuolelle. Tiaisille erityisen merkittävä kohde on Viitaniemen liito-oravan elinalue (kartta 1, kohde 1), jossa on paljon pesintään sopivia lahopökökelöitä. Pyy menestyy myös nuoremmissa metsissä.

Arvokkaat elinympäristöt

Arvokkaat elinympäristöt pyritään jättämään kokonaan hakkuiden, rakentamisen ja kaivutoiminnan ulkopuolelle. Myös todetut liito-oravan Dir IV, VU elinalueet voidaan luokitella arvokkaiksi elinympäristöiksi.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Parkko, P. 2009: Kouvolan Lovasjärven ja Pesäntäjärven luontonselvitys 2008. Luontonselvitysraportti – UPM Metsä.

Parkko, P. 2011: Kouvolan Kalhonjärven luontonselvitys 2011. Luontonselvitysraportti – Ympäristönsuunnittelu Oy Pirkanmaa.

Parkko, P. 2013: Kouvolan Pesäntäjärven liito-oravatarkistus 2013. Luontonselvitysraportti - Ympäristönsuunnittelu Oy.